

236180

Keleivis, Karaliūczyje
tas Utarninką išdūdamas, kafi-
tos, ant bile tokio Pūsto
apšliotas, su Pustpinin-
geis ant Bertainio Meitū
4 Sgr. 9 Pf.

Keleivis

is

Šep kurlat dēl Keleivio
Kunigui Kurfacziui Ię
rašyti norėtu, tay jo Oro-
mata jį ras Karaliūczyje
Löbenichtches Ho-
spital N° 1.

Karaliūczyiaus Broliams Lietuwininkams Žinės parnešgās.

N° 13.

Karaliūczyje. 1. Aprilji

1862.

5. Nedėdienėje po Užgavėniū.

Evangelija: Žono 16, 23—30.

Gromata: Jok. 1, 22—27.

Birmasis Susigriešijimas. Aštrusis Sudaš.

„Šep tu, Pone Dieve, Griekūs nori priro-
koti, Pone Dieve, kas išsilaikyš!“ Ps. 130, 3.
Pastutini Sųkį apie šitą trudngį Nusidavimą pasikal-
bėdami mes pradėjome Griekū piktūsius Waisius apma-
styti. Tai buvo Gėda, Baimė, Sąžinės Nerimastis,
Meilės Išgesimas, Melagyste, Apjėlimas, Szirdiės Pai-
kyšte; trumpais Žodžiais: Abrozās Pono Diemo buvo
prie Žmogaus jau apbjaurintas, Dusiōs Zerkolas, is
kurio Weidas Pono Diemo buvo spindejēs, sukultas,
Szirdiēs Išganims propulditas ir i Tuzbą bey Siel-
wartą persiwertēs. Šep tu Išsimanimą šito Pūlio dar
pilniaus nori išpozinti, tay persiškairyl is Drandto
pirmųjų Knygū antrąjį Perskryimą, cje tu tai rasi pla-
cgiaus aprašyta.

Ale ir mes šendien turim apie Bėdg, is Susigrie-
šijimo musū pirmiemsiems Tėwoms pasidariusėjē, dar
daugiaus kalbėti. Nės prie wisōs Dusiōs Bėdōs, i
kurę Žmogudu per Grieką ipūliusiu, pareit dar Pono
Diemo aštrusis Sudaš. Adomas bey Ewa po Susi-
griešijimo nerimascziodamu pinasi Szurktus is Pngū
Lapū, su Baimė mislidamu, kas busent, kad Wiešpatis prie
jū Darže wēl apsilankyšēs. D štan, jūdu ir tikray iš-
giršt Balsą prisiartinancziōjo Wiešpaties. Persigandusiu
ir n'imanjdamu kur dingti jūdu is po Ukiū Szwen-
cziausiojo ir Zeisiausiojo slapstos po Medžeis Sode. Ale
kaipgi butu galima, is po tū Ukiū, kurios hra lyg ko-
lios Ugniēs Liepsnos, pasisleptis. Wiešpaties Balsas
surand Nukaltusius wēlky ir taipo prasideda anš am-
žinay minėtinasis Sudaš

Perkšm. 9. „Ir Pons Diems paradines Adomą
tare jam: Kur esi? 10. Ir jis atsiliepe: Aš išgirbēs
tamo Balsą Sode bijojaus, nēs esmi nogas, todėl
pasislepiau.“

Šy tikt weizdēl, kaip grožey pirmasis Griekininkš
jau išmokēs meloti ir weidmainoti, Melus su Dieša su-
maišydams. Weje tai Dieša buvo, kad jis pasijuto
nogas ēšas, ale ne wienat ir ne labjausey todėl jis

slapstēs is Pono Diemo Ukiū, bet wyriausēy todėl, kad jis
būwo prieš Uždraudimą sawo Diemo susigriešijēs. Tacziau
jis sawo Nukaltimą dangsto su Weidmainyste, dėdamasi
dar sawo pirmoje Nekaltybėje ēšas. Ale tu, mielasis
Griekininkē, kūr tu šitą Žodi škaitai, ben ne bandyl
sawo Grieką aptangstyti, bet išsipozinkis ant sawo Weido
parpūlēs: Wiešpatie, susigriešijau! Aš, susigriešijau!
Wiešpatie, susimilkis manēs, tokio Niekam ne wertu, tokio
Bėdulėio. Ale ir tikt dabok, kaip Adomui Weidmainyste
bey Melai Niekō ne maczij. Nėša Diemas, kuriam wi-
slab atdengta po jo Ukiū toliaus šako Adomui:

Perkšm. 11. „Kas taw sake, tawē nūga ēsanti?
Ar ne walgei nū to Medžio, apie kuri taw prisakiau:
idant tu ne walgil nū to! 12. Tay tare Adomas:
Moteriške, kurę tu man priskyrei, dawe man walgit nū
to Medžio, ir aš walgiau.“

Jau dabar Adomas mato, kad Pons Diems jo
Nusižengimą pažystgās, tacziau jis tikt dar ne nor išsi-
pozintis, kaltas ēšas. Ne jis kaltas, bet Moteriške, o
galiausēy tur ir patš Pons Diems kaltas buti, kadangi
jis jam Moteriškę dawēs. Tikt matyl, kaip gily pir-
masis Pūlis nusidawēs. Adoms Meilēs prieš sawo
Poczę jau wisay ne tēkēs, nėša šep jis jē ne butu ap-
stundes, ale prieš Pong Diemą jo Szirdis pastojusi
powisam kietsprauidiška. To jis powisam užmiršt, kad
Pons Diems jam is didziōs Meilēs Moteriškę kaip ir
wislab šitą dawēs, jis jam meta už Ukiū šitą nuda-
lytąjē Meilēs Dowaną kaip šokę Piktēnybę. Ale juš
Pons Diems jam Moteriškę būwo dawēs, i Pagalbi-
ninke; kas jam liepe, Moteriškēs Balsui prieš Pono
Diemo Uždraudimą klausyti? Tacziau jau ne kaltikim
taip labay musū pirmąjį Tėwą, bet weikšiaus išpozini-
time is šito Zerkolo, šokie ir mes patys ēsam, arba
kaip ir mes wengiam, sawo Nukaltimą išsipozinti.

Perkšm. 13. „Tay tare Pons Diems Moteriškei:
Kam tu tai darei? Moteriške atsake: Žaltys manę
taipo prigawo, jog aš walgiau.“

Koks Wyrš, toke ir Moteriške; powisam regima,
kad jūdu wienas Kunas ir wiena Szirdis. Ewa taip-
jau ne nor kalta buti, bet teišindamasi nurodo ant Žal-
czio, kurlai jē prigawēs. Taipu aukščiausis Sudozia
sawo Prowōs Perklausiņėjimus budams pabaigēs dabar
dūd sawo Sudo Ištarimą su Žalcziu pradėdams.

Perkšm. 14. „Tay tare Pons Diems Žalcziui:
Kadangi tu tai darei, tay buš prakeiktas tarp wisū

Galvijū ir tarp visū žvieriū ant Lauko. Ant sawo Pilwo tu slinkti ir Žemę krimsi per wisą sawo Amžią. Se aš Neprietelystę darysu tarp tawęs ir tarp Moteriskės ir tarp tawo Waisiaus bey jds Waisiaus. Tas taw Galwą sumis ir tu jo Kulnis igelsi."

Tai pirmasis Dalykas Subo Įstairimo, pilns skaudingiausio Keršto, ale ir pilns širdingiausio Pasigaitėjimo bey Susimilimo. Wisą sitą Žodi ir tikt trumpay išguldyti bey apmastyti šendien per daug butu, todėl palikime to wyriausiji Dalyką kitam Sykiui ir šiczon tikt ant to dabokim: Kas sitūse Žodžiūse prasudijams? Iš Pradžios ant to nužvelgiant, rodos, kad Žaltys, ale geriaus išdabojant regima, kad cze iš Tikro kūsai prasudijams, butent Szetonas, kūsai Žaltije buvo pasišpęs. Tacziau Wiespaties Aštrumas eit ir ant Žalczio, kaip Szetono Ryko, kuriūmi Melabasis Pono Diewo šlowniausiji Sutwėrimą supustijęs. Žaltys prasudijams, ant sawo Pilwo slinkti ir Žemę walgiti. Tangi rodos, kad sitas Sutwėrimas pirm to ir Kojū turėjęs, o ir sawo Išsimaitinimo Dalykūse kitaip itaisytas buwęs. Dgi to atsimindami turim dymotis, kad dabar Žalcziū bey Angiū Weislė yra tarp wisokiū Gwoliū, tikrą Nugarkauli turincziujū, wienintele, kuri ney jokiū Sanariū ant Gjimo ne tur, o kuri tacziau taip greitay eiti mok. Sakoma, kad prie keleropū Angiū bey Žalcziū Weisliū Mokitieji ikjėpšodami jū Widuje tokiū kauliniū Nariū rądę, tarsi cze norėję Kojū Sanarei išaugti. Bet kad Wiespats Žalcziui prisako, kad jis turis Žemės walgiti, tay toktai dabar tame issipildo, kad Žaltys Dulksa bėgdams ir ezionay sawo Maistą, wisokiūs ghywūs Daiktus sutrėkšdams ir sumoliūdams iš Tiesds daug Žemės walgo, ale iš Daliės sitas Žodis ir yra lyg per Prihyginimą kalbėtas. Nėsa Žodžiūse, Ps. 72, 9 bey Mifa 7, 17 parasytūse, Žemės arba Dulkiū Paizims pažentklin Neprieteliū giliausi Pažeminimą bey Apgėdinimą. Tangi tūm Žodziu Žalczio busėtis Panieklinimas ir Pamynimas apsakomas, pagal kuri Žmogaus Szirdis prieš Žalti jaučz wisuczės Pasibaifėjimą ir Nūboda. Ale tūmi Wiespaties Žodis podraug jau ir nurodo ant pekliškojo Žalczio, kūsai regimame Žaltije linojo. Szitaipo mums yra Žaltys ant Paminklo pirmojo Susigriešijimo taishytas, o todėl mes kas Syki koki Žalti arba kofę Angi pamatydami atsiminkim Griekū Waisybės ir musū Pono Diewo aštrids Teisybės. Amen.

Szwiežus Rankius.

Metūse 1852, 1853, 1855, 1858 bey 1860 yra pagal Palieping musū wyriausiosės Ewangeliškės Baznyczotės Berlyne per wisas Ewangeliškases Parapijas musū Prusū Koralystės Baznycziosa, o iš Daliės ir per AplinkGjimą Buts iš Buto Rankius laikytas ant Pasalpds tū musū bėdnujū Ewangeliškujū Draugbroliū, kurie tokiosa Szalifa išbarstyti budami, kur kone eni Katilikai arba kitds Bierds Žmones ghywen, ney

Baznycziu, ney Szuiliū, ney Kunigū, ney Mokitojū ne tur ir kurie todėl pagal sawo Dufias n'aprupinti budami bewel dwasiskay nubadėti turėtu. Per anus nusidawusius Rankius jau daug yra ant Pagalbdės ir Palinksmuojimo sitū Wargstancziujū istaisyta, arba geriaus sakant pradėta. Ale jeid kas pradėta ne weik wėl turėtu sugaisti, tay Weile Gelbancziujū ne tur pailsti bet toliaus gelbėti, o todėl musū Wyriausioji Ewangeliškioji Baznyczrote yra šiam Metui wėl nauji Rankiū išrašiusi. Szitas Rankius turės Baznycziosa ar Werbū Nedėdienėj, arba jey tai geriaus roditus, pirmoj arba antroj Welykū Szwentėj, arba kokiuj kitoj pritinkancziuj šwentoj Dienoj Welykū Paile Baznycziosa, o potam per dažnytiškūs Gelbėtojus ir Butūse laikytas buti. Dėl sito Rankiaus yra musū Wyriausioji Baznyczrote sekantiji Pasaulimą išleidusi:

Berlyne, 17. Januariju 1862.

Ewangeliškioji Wyriausioji Baznyczrote Surinkimams.

Malone, Melasirdingyste ir Pakajus nūg Diewo Tėwo bey nūg musū Wiespaties Jezaus Kristaus.

Jus mylimieji ewangeliškioji Bierds Draugai musū prusiskoj Žemės Baznyczioje, este pirm desimt Metū Darba krikščzioniskosės Broliū Weilės per sawo Domanas i musū Rankas padėję, kūsai Wiespacziui žegnojant bagotingū Waisiū yra atnešęs. Iš to yra aštūnes desimt ir dwi naujos Parapijos išaugusios, kuriū triėdesimt ir dwi jau pilnay gruntawotos yra ir Pasalpds toliaus ne be prisivalo.

Prie Jusū gelbancziids Weilės yra ir Weile musū brangiojo užmigustiojo Karaliaus, yra Dawimo Noringumas daug Baznyczids Patronū, wienintelū Parapijū bey Geradėjū, yra peržegnotasis Darbas Gustaw Adolfo Draugyskės toktai išprowijęs, jog kone trys Szimtai naujū dwasiskū Darbininkū sitūse desimt Metūse prie Darbo Surinkimūse pristatyti yra, norint pirm to per 35 Metū Czesa (nū 1815 iki 1850) tikt 71 naujū kunigiskū Wietū tape itaisyti. Desimt Metū toktai atliko, kę šep wos Szimts Metū iweikia atfėkti.

Ale dar daug yra Darbo likę. Su anomis 82 Parapijomis yra berods 92 Tufstancziū ewangeliškū Broliū aprupinti, ale iš sitū naujū Parapijū dar 22 ne tur Baznyczids, 29 ne tur Klebonijds, 38 ne tur ant sawo Išsilaimimo pakankancziids Priemolės, jeib jos toliaus nekelpjamos issilailyti galėtu. Priegtam yra nū 16 naujeyitaisyti pagalbininkiskū Kunigū Wietū 7, toliaus 22 dukteriskos Diewo Szlužbdės Wietos, 10 Szalifa aplink keliaujantieji Kunigai ir 37 Szuiliū Įstaimai dabar dar ant musū Weilės nuroditi, jeib toji Gruntawojimą patenkancziū baznytiškū Parapijū prigatawitu. Dar yra daug išbarstū Bierds Draugū, ypaczey Prusūse, Sziezjingeje bey Pozūse, kuriūs reik surinkti. Priegtam yra dwasiskds Wėdės ir cze, kur ne Ghywenimas tarp kitds Bierds Žmoniu ję padaro, tiek daug ir tokiids šaukancziids, kad musū Pagalbai pareitus, ir tą atfėkti.

Kur ewangeliškėji žmonės iš 50, beje 60 arba jau ir 80 Miestū bey Kiemū ant Myles ilgū Tolūmū išbarstyti, tikl wieng Baznyczig ir wieng Kunigū bey Dufiū-Rupintoji te tur; kur berods Baznycziu bey Maldds Namū iki ant Skaitliaus derwyniū stow, ale tacziau wiens Kunigs jės wisas aprupinti tur; kur Tarnas Jėzaus Kristaus, kadangi jo Urėdas jam kas ant Flupo Iffimaitinimo Reikals, ne pridūd, Kupesczeis papilditas wargsta: cze musū broliškėji Meile ne turėtu atstu pasilikti, jey ne galima kitū Pagalbds Wersmjū atverti. Kur Parapijos tolimosa swetimosa Zemėsa prie musū Zemės Baznyczids kaip prie kolkio druto Medzio prisi-glaudusios, Priestowds ant sawo Iffilaitimo kaip Wofėczei ir kaip Ewangeliški skaukia: cze mums ne reiktu sawo Szirdis bey Rankas uzverti.

Jūs ne norit, tai mes iš Patvrimo tikray žinom, ant pusiau Kelio apstioti, norit išlaikyti ir pabaigti, kas per Jusū Meilės Apieras gruntawota yra. Ale tay yra naujo Rankiaus tds Kolektōs primalu, kure Jūs jau seney pažystat ir su Meile šelpjat. Jusū sude-tieji Piningai bus iki ant 20 Tukstancziū, butent tiek, tiek wiename Mete suwartojama, Pabaigoje šio bėgan-cziujo Meto jau išleisti. Bet šitie i Szali padėtieji Piningai tur pasilikti, jeib rasi koks Bėdōs Metas arba dideli Swieto Nusidawimai brangiūsūs Waisiūs justū ikšiol išroditojo Noringumo ant Nudalijimo i Nieką ne pawerstu.

Meilės Palikimas Jusū brangiojo Karaliaus, kuri Pons Diews praėjusiam Mete nū musū atėmēs, ir kursai iki sawo Amžio Galo už Išbudawojimą musū Ewangeliškōs Baznyczids pasiprocewojes ir meldeši, pasaukia Jūs ant naujo stipraus Meilės Darbo. Tam wisi Surinkimū Sanarei, tam wisi Sanarei loznū Namū, norint ir su možiausia Dowana te pristoją.

Mylimas Karališkasis Wieszpats, kursai dabar wyriausioj Wietoj musū Baznyczids stow, istaria sawo Szirdies Misli apie Meilės Darbą sawo ewangeliškū žmoniū hitoj Kolektoje taipo:

„Aš weliu iš Szirdies, kad Ewangeliškėji Mano Zemėje ant šito Rankiaus širdingay dūtus prisiraginti. Atsimindami neperstojancziujū, kaip antay ir Bėgije prapokusiojo Meto nusidawusiu ypatiskū Paraginimū, Dėkawonę bey Maldą Wieszpacziui wisū Wieszpacziū Diewo Namūse draugiskay atnešti, jie te n'uzmiršta Išrodimo toliks Dėkawonēs per Darbus ir te išreiskia tą ypaczē ir tūmi, ewangeliškiemsiems Broliams Tė-wiskėj, Diewo Namū dar nerurintiems, ant Parupinimo šito Pastiprinimui dwasiskō Gynastiēs taip labay pri-walingojo Reikalo, bagotingū Dowanū nudalydami.“

Šitą mylimąjį Karaliū mums Pono Diewo šylin-goji Ranka dymnay gynyą išlaikē. Pastatykime Atsimi-nimo Ženkłą šito Diewo Dawimo bey musū dziaugsmingōs Dėkawonēs, Ženkłą, stowinti ewangeliškōsa Bazny-cziōsa ir Surinkimūse, kurs per tuleropasēs Prowincas musū Zemēs išdalytas, musū dėlingą Diewo Pagarbinimą ištartu ir Atminti musū Meilės ant Waiķū Waiķū išlaikytū.

Bet Wieszpats te dūdie Jums dziaugsmingū Szir-dziū ant Gelbėjimo, kur Pagalbds taip didēy rekalinga, ir te žegnoja linksmay Dūdantiji. Tam wienam t'esse Garbe! Amen.

Wieszpatiēs Karaliaus Pasaukimas.

Del weikēy nusidūfencziujū Deputiertū Skyrimū yra Wieszpats Karalius sekantiji Pasaukimą per Ceitungas išleides, kuriame jis sawo žmonėms taipo kalba:

Aš uždūdu Karalystēs Ministerijei, del Ištaitimo Deputiertū Skyrimū i Karalystēs Saimą rekalingūsius Dawadijimus be Uztrukimo padaryti. Tame pareis Mano Wyriausybėms, taip dūtūsius Istatimus wiernay išwesti, kaip ir Skiriantiems apie gruntinius Apšė-mimus Mano Waldzōs aiskū Iškreibkimą dūti, ir pikti-nantiemsiems Ikalbėjimams priešais stotis, kurie žmo-niū czystaji ir šwiesusi Išpazinimą sudrumstyti ir supai-nioti pasiprocewojas, kaip toktai prie pastutiniujū Sky-rimū issirode.

Aš laikausi drutay prie tū gruntiniū Apšėmimū, kuris už 8 Nowemberi 1858 Karalystēs Ministerijei istares ir po to atskirtodams Žemei išreiskēs esmi. Dieji pasiliks, tikray išmanyti, ir toliaus Mieris ir Kelrodis Mano Waldzōs. Ale prie tū prisikabinusiejį klaidingieji Iškuldimai yra Supainiojimū išpromijē, ku-riū palaimingasis Atraggiawimas bey Išpainawimas pirmjausiasis Darbas Mano dabarnyškēzids Waldzōs yra.

Platesniam Išwedime stowincziujo Zemēs Dawado tur Istatimū Dawimas bey Zemēs Waldimas iš tokiū gruntiniū Apšėmimū išmintingay Walnybei prikrypusiū išaugti. Ale tikras palaimingai Tolyn - ėjimas gal tikl tada nusidūti, jey šio Gžeso Pasilaikimus išmintingay ir tykay permėginus išmanoma, tikrasēs Reikmenes iš-pilditi ir ant ilgesnio Patėkimo tinkancziūsius, dabar stowincziūsius Ištaitimus naudingay wartoti. Tada Per-taisimai Istatimū Dawimo tikray išlaikanczē Galybę turēs, bet atpencz šey jie, wislab lyg Galwatrufš-czeis apwercziant, tikl Išpustijimus išprowitu.

Tai Mano Pareiga ir Mano tikra Wale, Zemēs Dawadi, Manēs prisėktamjam, kaip ir Teisybėms Zemēs Wietininkū pilnā Wertybē ir Geliawimą išlai-kyti, ale lygioj Mieroj ir Teisybēs Karaliskojo Wai-niko iškawoti, bey jesēs ne pamazintoj Maciej išlaikyti, kuri Prusū Žemei ant Išpildimo jōs Pawadinimo rei-kalinga yra ir kuriōs Pasilpninims ant Prapultiēs tu-rėtu tekti. Šzitas Mano drutas Išpazinimas yra — tai Aš žinau — podraugēy ir Szirdisa Mano Padanū gynyas, o tikl ant to te pareitis, jiems Mano tikrajē Misli ir Dumą czystay ir atwiray po Aliū statyti.

Kas ant Mano Pasilaikimo prieš swetimas Wiesz-patyštēs, kaip ir Wofėtijōs Datylūse pareitis, tay Aš pasilieku ant to paties, kaip ikšioley.

Karalystēs Ministerije tur už tai rupinti, kad Monō šiczion ištartosios gruntinios Mislys ir Apšėmimai p

prisiartinancziujū Škyrimū i Škypildimā pareitu. Tada ūš galiu su Rusifikėjimu sulaukti, kad wiš Škiriantieji, kurie Man bey Mano Namams su Wiernybe prisišlaude laikos, Mano Baldziai susidraugawojusioj Šyloj ant Pagalbōs pareis.

Ūš ūždūdu Karalyštės Ministrėjai, wišoms Wyriaušybėms pagal tai reikalingūsius Paliepinimus prisusti ir wišiemės Mano Ūrėdininkams jū ypatiskā Pareigā priminti. Berlyne, 19 Mercā 1862.

Wilhelm.

Drauge prisiraše: A. Princ von Hohenlohe. von der Heydt. von Koon. Graf von Bernstorff. Graf von Tsenplitz. von Mühler. Graf zur Lippe. von Jagow.

Kašyta Karalyštės Ministrėjai.

Taip kalba Wiešpats Karalius sawo Žmonėms. Ūš, kad ben jo Balsas wišur Žemėje butu girdimas, išmanomas ir priimamas. Škymtingā Walnybę jū sawo Žmonėms mielay nor išlaidyti, ale jūš ne nor perleisti, kad jo Karališkioj Garbė ir Macis taptu per Demokratū Darbā i Dulkes nutraukta, šep Karalyšte i didę Bėdg pareitu. Jūš sako, ne reikiant pagal Demokratū Wišli wišus Dawadus lyg Galwatrufšceis apwersti, bet wišlab škymtingay su tyku Ūpdumojimu ir pamazu taisyti ir gerinti. Dgi jūš ir prisako, kad jo Ūrėdininkai dabar Škyrimūse minau ne su Demokratais iš Wiens eitu, kaip tai tujū Dulasis praėjusiji Rudeni škiriant dars, bet tiems dabar paliepta, ant Karališkay Dumojancziujū Pusės stotis. Bet Ponas Diemas te gelbt, idant Žeme šitam Žodžini sawo Dėwo klausytu.

Kalendros. Gžeso Ždalijsms.

(Pradzia Num. 10.)

Žmones yra wišur ir wišada sawije toki Paraginimā jaute, Gžesā, pradēm tekantiji, persidalyti, ir tame saw lyg tokiū Rubežiu kaip ant Kelio Myles Paženklinimū statytis. Labjausey ir pirmjausey šitas Gžeso Ždalijsms nūšidūd per Saulės Ūžtekėjimā ir Nusileidimā. Tūmi pasoj Diena bey Naktis arba abu i Wiens traukiant wiens Diena su sawo trumpesneis Ždalijsimais, su Rytu bey Wakaru, su Pietumis bey Widurnaktimi. Bet Diemas rokojant ir tū Škailiui pasidaugšinant beweiš Žmogui ir turėjo pripulti daugiaus Dienū wiš i Wiens suglausti ir taipo didesniū Gžeso Dalykū arba Darpū išitaisyti. D toktai nusidame per Mėnesi o Persikeitimus. Šzitaipo tarp wišū Žmoniū Giminiū iššpilde anš Psalmio Žodis, sakāšis: „Tu darai Mėnesi, ant Perskyrimo Metū; Saule žino sawo Nusileidimā.“ Ps. 104, 19. Žmones išidabojo, kaip nū wiens Jaunmėnesio iki kito

wis lygus Gžesas, wiens Mėnesis arba Mėnū, prabėggs ir pradėjo pagal tūšius Gžesā Mėnesis išidalyti ir rokot. Ale tie Gžeso Dalykai turėjo Žmonėms beweiš taipojau per trumpi pasiroditi ir tas Reikals rastiš, toki Mėnesiū Škailiū wiš wēl i didesnę Wiensybę suglausti. D toktai nusidame geriausey per kasmetiniji Saulės Prisiartinimā bey Atsitolinimā per jōš aukštesnē ar žemesnē Tekėjimā, bey per Persikeitimus Žiems bey Wafardōs Gžesū. Ūpaczen kelios Žmoniū Gimines Rytū Žemėsā, kaip antay Indijonai, Persijonai, Kaldeonai arba Babylonai bey Egipcizonay išitėjimo, kaip Saule, jey ji dabar su wiens Žwaigzde kone lygiu Gžesū ūžtekanti arba su je podraugy nusileidžianti, Rytuj jau nū tōš Žwaigzdēs atsitolinusi pasirodo ir taip wiš nū wiens Žwaigzdēs iki kito einanti iki kol ji, po wiens Meto wišā Rinkę arba Ūpškritumā Žwaigzdziū ant Dangaus perskrejusi, galiausey wēl prie tōš pacziōs Žwaigzdēs ant Dangaus priejusi, prie kuriōs ji pirm wiens Meto stowėjusi arba podraug su je tekėjusi bey nusileidusi. D tam patim Gžese buvo ir wiš pilnas Persikeitimas Žiems bey Wafardōs Gžesū nusidamēs. Taipo pradėjo Žmones Gžesā pagal Metus išidalyti ir rokoti.

Ale šitame dwigubame Gžeso Ždalijsime atširādo Rokundū Susipainiawims. Žmones daugiausey meilijo pagal Saulės, o podraug ir pagal Mėnesio Bėgi Metus rokoti bey sawo Gžesā išidalyti. Ale tai buvo pikts Dalys, kad ne galima buvo, abu Rokundu i Wiens sutraukti arba ir tikt i Sutarimā suwesti. Berods iš Pirmo rodēs, kad Mėnū dwylika Kartū atšinaujings arba kad dwylika tokiū Darpū nū wiens Jaunmėnesio iki kito pašdarā, iki kol Saule wiens sawo kasmetini Bėgi Žwaigzdziū Taku ant Dangaus perbėgusi ir wēl prie tōš pacziōs Žwaigzdēs pribėgusi, prie kuriōs ji pirm wiens Meto stowėjusi; trumpay sakant, taip rodēs, kaip kad ant wiens Meto dwylika Mėnesiū, pagal Jaunmėnesi rokojamū, pareinant. Ale beweiš iššireiške, kad taip n'šant. Kurs tai išidabojo, tas mate, kad Saule kas Metā sawo Takā Gžese tokiū 365 Dienū ir kone 6 Stundū pabaige, bet nū wiens Jaunmėnesio iki kito trunka wiš Majumā daugiaus, ne kaip pus - trisdesimtōs Diens, taipo, jog ant 12 tokiū Mėnesiū nū Jaunmėnesio iki Jaunmėnesio rokojant pareit 354 Diens, 8 Stundai, 48 Minutū. Targi dwylika tokiems Mėnesiams išbėguš liko iki Saule sawo Metū Bėgi pabaigusi, wiš dar kolia 11 Dienū.

(Daugiaus pareis Num. 14.)

Preke Karaliaucziuje 1. April.

Kwičzei 80—95 Sgr., Rugei 55—62 Sgr., Miezei, did. 38—45 Sgr., maž. 35—40 Sgr., Awijos 25—32 Sgr., Žirnei rain. 50—72 Sgr., balt. 55—60 Sgr., Gziens 24—25 Sgr. ūž Cent., Šzadai 13—15 Sgr. ūž Cent., šwiežus Swieštas ant Lurgaus perfams 8—9 Sgr. ūž Swarg.

Beilage zu No. 13 des „Kelewis“.

Karaliaucziuje, 1. Aprili 1862.

Wisofia žine.

— Musū Wiefpatėne Kaslė Karalėne Elisabeth yra 26 Merca i Žakū Karalyškės wyriausiji Miestą Dresden ant trumpo Gžeso prie savo karališkū Gencziū apsilankyti nukeliawusi.

— Musū aukštasis Kronprincas yra praėjusioj Pėtnycioj i Badū Did-Grėikyskės Wyriausiji Miestą Karlsruhe pas savo Kunigaitiškąjė Ceseri bey Szwogari apsilankyti iškeliawęs, o iš ten jis ketinęs savo aukštajei Paczei, Kronprincesei, iš Londonės Miesto 31 Merca pargryštanczei priešais keliauti.

— Wiefpacziui Karaliui savo Gimimo Dienoj Subatoj 22 Merca Žalnieriū Parotą palaikius, prie savo Palocziaus sugryžus ir su keleis Gendroleis bekalbant žmogus, pagal Išsiweizdėjimą Lenkas iš Pulko cze Stowincziujū išpokęs parpūle ties Karaliumi ant savo Weido, Maldōs Gromatą Rankosa laikydams. Wiefpats Karalius paliepe jam atsikeltis ir Maldōs Gromatą priėmęs išineše jis tą i Paloczijū.

— Kad musū Ministerije apsiėmusi, Karalyškės Skoldės Užrašus iš Metū 1850 bey 1852 nū 4½ ant 4 Pracentū žemyn statyti, tay jums jau žinoma. Jey kurs iš jusū tokiū Skoldės Užrašū tur, ir nor i šitą Dresū Pamažinimą pasidūti, tay tas tur šitus Popierius iki wėliausėy 30 Aprilio podraug su Dresū Ženk-
leleis (wadinamais „Kupong“) Regierungs-Hauptkasei prisusti. Tay tie bus nuštempelioti, o potam atgal parsusti. Dresai bus iki Mikelio dar su 4½ Pracentais užmokėti, o podraug ir dar Puse Pracento Atlyginimo dūta. Potam už šitus Popierius tikt 4 Pracantai tē bus mokami. Bet jey kurs šitus Popierius iki 30 Aprilio Regierungs-Hauptkasei ne bus prisuntęs, tas potam gaus sawo Piningus, tiek kiek ant Skoldės Gromatōs parasyta yra, išmokėtus ir ne bus tie toliaus užtresojami.

— Wisur per wisą Prusū Karalyškę susioj dabar karališkay Dumojantieji i Draugystės, sumislidami, kę reiksent weikti, idant galima butu, karališkay dumojancziū išmintingū Deputiertū i Berlyną nususti. Ale ir Demokratai ne sėd dyka, bet jie pristato wisur wisą sawo Syla. Žmonės ant sawo Pusės traukdami, idant jie kaip paslutini Syla Skyrimūse Laimėjimą apturėtu.

— Geitungosa iš Klaipėdōs pasakojama, kad tenay Demokratai nusiprocawoja, idant Klaipėdiškei bey Szilkarcziamisškei wėl tūdu pacziū Deputiertu, buwusiji Landrotą Schick iš Kretingōs bey Rechtsanwaltą Martini iš Kaukenū pasistirtu. D priegtam cze mēs ir gaunam patirti, kad busent bandyta, prieš taip labay n'apfencziamaji Kelewi, Lietuwiniukus taip baisesy palaudinanti, kitus Laiskus lietuwiszkaj Kalboj tarp Lie-

tuwiniukū išusti. Musū Kelewis Kelbjams, kad Žmonėms tikt wienas Pramonės bey Melus parneš ale anie demokratiskieji Laiskai, tie Žmonės tur wisą Diešą iwesti!

— Iš Dilžės pasakojama, kad tenay wiens Dabrininkė, budams su kas žin kām kitu sulazineš, 18 Merca wienoj Szinkoj 10 Puskturteliū Drangwyno išgėgė. Iš to jis ipūle i didi Miegga, iš kurio jis toliaus ne pabudo. Po 12 Stundū jo Kuns buwo Lamons. Jis buwo sawo Girtystėje i Amžiu Amžius istojęs.

— Iš Konstantinopelio Miesto, Turkijōs woriausiojo, parejo žine, kad tenay Naktije nū 21 ant 22 Merca ant mažujū Juriū, „Marmor-Weer“ mad namū, wiena Engliška Dampšiepis, Wardu „Lakonia bey Rusiška Dampšiepis „Kolchis“ prieš kits kitą bėg damos taip baisingay susidaužusios, kad Rusiškoji Dampšiepis po 10 Minutū Gžeso podraug su wisais Tawarais bey su kokeis 50 Žmonėmis ant Dugno nugrimzdusi.

— Spanijōs Karalėne yra musū Kronprincui aukštą Garbės Ženklą, woliškay wadinama „von goldenen Blieff“ tai butu lietuwiszkais Žodžiais „nū Aukso Railio“ prisusdama, Garbę padariusi.

— Atsidėkawusijesji Ponai Ministeriei yra iš Dailiēs iš Berlyno atstoję ir ant sawo Dwarū wiens šen kiti ten nukeliawę.

— Tas Szweiceriszkis Žmogus, Wardu Schildknecht, kursai su liodota Pistule musū Wiefpacziui Karaliui Woketijsōs Siecorystę prisuliti norėjęs, yra i Berocijū Butą ant Pakawonės padūtas. Ji peržiurint rādo prie jo 18 francuziszkū Aukso Piningū (Napoleons d'orū) kurius jis iš Paryzo i Berlyną atkeliawdamē buwo drauge atsinešęs. Dgi jis ir sakēs, kad Paryze jam šitus Piningus kas žin kas dawēs jē ant Išprowijimo ano nelemtojo Darbo kusindams.

— Iš Berlyno pasakojama, kad toj Dienoj, kaip Deputiertai tape Namūn parsusti, prie tujū Surinkimo Buto buwēs gerokš Pulks wisokiū Berlyniszkū Žmoniū, Dykadūniū bey Walkunū, susirinkęs, ir buwo mislijama, kad tie pagal sawo Paproti cze toj Dienoj pradēsę Ruizę kelti, ale jie pasiliko Dykoje, rasi bene žinodami, kad toj Dienoj Berlynisškei Žalnieriū buwo aštriū Patronū gamę ir powisam gatami laikēsi, Maistą, kaip nors pasikelianti nutraminti. Ale ir šaip anie Žmonės Nieku Budu ne išrode, kad jiems Išardimo Deputiertbucziū gaila ēsant. Kaip rodoš, kas žin kokie keli buwo i bandę, šitus Wyrus, jiems Piningū dūdami ant Maist. Kėlimo pakusinti, ale tai Nieko ne maczijo, bet atpencz tarp jų girdimos buwo tokios Kalbos, kaip antay: „Kok toks Wyrypalaikis atėjęs Piningū sulis, tay jē tolydzia parbloškkit ant Ulyezidōs; te nusinėš jie patnš i

Kaulus ant Turgaus." — Arba ir taip: „Kas dėl to Ulmeni nū Ulyczids (ant Metimo) paimti norėtu, tas butu toks pats, kaip Sautis" — ir kas tam lygu.

— Uzpakalinųjų Indijų Žemėje, Wardu Anam, yra staudus Kriščionių Persekūcijos nusidavęs. Anos Žemės Ciecorius buvo prisakęs, wisus žmones, šitai, pagal jo Sakimą netikraijei Bierai priklausančius žmones nužavinti. Sakoma, kad Francuzų Baistas, tenay įjėsis, Mieste Saigon ir to Upygarde kelis šimtus judegintū arba pusiau judegintū Kriščionių rąde.

— Wiernieji Kriščionys fizion Karaliauciuje šwente Subatoj Wiešpaties Karaliaus Gimimo šwente su širdingiausiu Uzmeldimu Bažnyčios. Wiešpatis wisū Wiešpacijų te išklauso musū Uzmeldimą.

— Wakare 4 tojo Merco yra welay anapus Rusū Kubežiaus ne toli nū Augsgiriū bey Adomiskū tarp Zemaitiskū Kuntrabandierū bey Rusū Žalnieriū staudus Rusis Puczkomis nusidavęs, kuriame ant abiejū Pusių daug šroniti pastoję, o ir keli negywi pasilikę. Sakoma kad Kontrabandininkai su 20 Szlajėmis uždraustū Taworū kolia 15 Sukstancijų Doreliū Werczids bandę per Kubežių pergabenti. Targi ten ta Baisybė wis dar ne laužas. —

— Iš Elbingos pasakojama, kad tenay ne toli nū ano Miesto ant wieno Dwaro per Kalimo Masynę, Arkleis sukama, labay trudna Nepalaima pasidariusi. Jauns Ponaitis ant Uzdabojimo Masynės bey Darbininkū statytasis, bande šitai Masynei be einant su Ryku aplink eidams Aliejaus i tą ipilti, ale Masynės Katai Rampą jo Sermėgods nutwėrę aną Bėdnąji tarp Dantū iplėšę ir tūjau ant Biedos abelnay sutruskino.

— Sakšū Koburgio Ericilis yra tuleropu Budu ogi ir per išdrukawotus Rastus išrodes, kad jisai apsiėmęs, su musū Tolyn = žengiančiais ir Demokratais iš Wieno eiti, rasi bene mislidams, kad Wokėtijs žmones i Wienybe pareidami ji galėtu Ciecoriumi išsirinkti. Ale jo Prietelei Tolynžengiantieji jam už tai ne gražy dėkwoj. Jis wisur prie jų stow menkoj Garbėj. Wiens iš jo buwusijų Rastininkū, cypstė Demokrats, rašo prieš ji bjauriausius Bluznijimus, o jam pirm Trumpo iš sawo Miesto su sawo Žiupone ant ilgo Czėso i Afriką iškeliaujant žmoniū Daugybę berods buvo ant Gelkeldwaro susibėgusi, šito Iškeliawimo pasijurėti, ale ney joks Szukawims ney joks Atsisweikinims arba koks Pargryzimo Welijims ne buvo girdims. Taip menkay stow ans Kunigaiškstis Meileje prie sawo paties žmoniū, o iš to Paveiksto gaunam išpažinti, kaip tiems Kunigaiščiams eit, kurie per labay meilij Swietui itikti.

— Iš Grykonū Karalystės parneš žaibinis Puškas tą žinę, kad Karaliskieji Baistai Maistininkus taip Festungoje Nauplia, kaip ir ant Salds Syra jau pergaleję, ir kad taipo ten dabar Maistas esąs nutramintas.

Dowanos.

Manėspi atsunte

Pons Kunigs Hoffheinz iš Jies ant Pasuntinystės nū M. J. iš T., A. K. iš J., C. B. iš T., M. J. iš T., A. C. iš T. po 1 Dorl. — D. B. iš T. 15 Sgr. — C. J. iš J., C. D. iš J., M. C. iš T., M. B. iš T. po 10 Sgr., C. S. iš T. 5 Sgr., Reminets 10 Sgr. — ant Gustaw Adolfo Draugystės nū M. J. iš T. 1 Dorl. — ant musū Keregincziųjų Buto nū F. B. iš J. bey M. T. iš J. po 10 Sgr. — D. K. iš J. 1 Dorl. — tai iš Wiso 10 Dorl.

Tiesiog i Pasuntinystės Kasę yra nusutes Pons Kunigs Hecht iš Katycziū nū Ulininkės U. Sz. iš St. gamęs 50 Dorl.

Musū nukryžiamotasis Wiešpatis, kuriam šitos Apieros dowanotos, te priim jeses maloningay ir te uždėdie ant jų sawo brangeję žegnonę.

Paprasimas.

Šizcion Karaliauciuje randasi toke Draugyste, kuri wisus Paminklus iš Prusū seniausijų Czėsū kur nors atsirandanczius ant pasilikancziūs ir patentkancziūs Atminties renka. Doji meldžia, kad, jey kas tokiū Senowės Daiktū kur nors žemėje kasdams ar kur kitur rądę turėtu, tūsius šitai Draugystei ar padowanotu ar pardātu. Targi jey kas ir iš Keleiwjo Skaitytojų tokiū senowiskū Daiktū iš seniausijų Gadyniū musū Sentėwjų filusū turėtu, gal dėl to Dalyslo šen atrapyti „An den Vorstand der Alterthums-Gesellschaft Prussia zu Königsberg.“

Upsakimas.

S. Helfensteller & Comp.

№ 20. Wokėziū Ulyczioj. № 20.

Ant prifartinancziujo Pawasario mes prisulom pagarbin-tiemstems nemiestiskiams Biržėjams sawo naujy itaistytajū Miltū, Manufakturū bey šwiežiausijų Puitū ir Pasweitalū Bardawimą procingiausę, ogi tarp kitū Daiktū randast eže dabar ir wisokie Kleidū Gelkei, ir kitokie Taworai ant Bardawimo, kuriū Prekę mes dabar po naujo Sudawadijimo sawo Žopostū ne menkay esme žemyn statę.

Geriausases neparwotas audžiamases Medz-wilnes, kurios dabar pagal šwiežeses Prekes 13 Sgr. kaptotu, mes dabar pardūdum wis tikt už 11 Sgr. Swarg.

Raudonū skalbjamū Medzwilntū už Patę, daugiaus ne kaip Swarg swertiantę, už 1 Dorl.

Lyg taipojau parwotū Medzwilntū wisūse Parwūse.

Mes tikray nustiktū, kad kožnas musū labay pagarbintū Biržėjū iš musū kromo n'atstos nepatasingas, ogi mes melbziam dar Syk (kaip mes jau ir pernay Rudenį tokiat šūse Daiklūse darėm) idant mus aplankyti norintieji minau geray išlėmitu, kad musū Bardawnyczia arba kromas nū Wokėziū Waritū atei-nant pirmasis yra.

Tilžėj.

S. Helfensteller & Comp.,

№ 20. Wokėziū Ulyczioj № 20.

Bute Bono F. Strauff hale Karcziamds Bono Albert
Lbbell.